

Μαρία Δαμανάκη

Αργά αλλά σταθερά οι γυναίκες κατακτούν άλλο ένα ανδρικό οχυρό: την πολιτική. Στις εκλογές του περασμένου Ιουνίου, μάλιστα, πρώτες στην προτίμηση των εκλογέων σε αρκετές εκλογικές περιφέρειες, αλλά και σ' όλη την επικρά-

Μαρία Άννα Φάνη

τεια, ήρθαν γυναίκες, που συγκέντρωσαν τους περισσότερους σταυρούς απ' όλους τους υποψήφιους. από την Τζούλη Πιτσούλη

ΠΡΩΤΕΣ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΠΡΩΤΕΣ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Εν αρχή ην ο σταυρός. Ένας σταυρός πολύ επιθυμητός καθώς —δια μέσου του Γολγοθά της προεκλογικής περιόδου— οδηγεί στον παράδεισο των υποψηφίων βουλευτών: στη Βουλή. Ο σταυρός, λοιπόν. Ένα μικροσκοπικό σύμβολο, με μπλε ή μαύρο μελάνι, στο πλάι ενός ονόματος. Δυο λεπτές γραμμούλες, κι όμως έχουν την ικανότητα να μετατρέψουν έναν απλό πολίτη σε βουλευτή και από 'κει και πέρα σε υφυπουργό, σε υπουργό και γενικά σε καθοριστικό της τύχης των υπολοίπων πολιτών άτομο.

Όλα αυτά, βέβαια, εφ' όσον το εκλογικό σύστημα δεν προβλέπει λάττα, αλλά σταυρό. Όπως αυτό του περασμένου Ιουνίου. Τότε, ο αφέντης, ο κριτής, ο κυρίαρχος λαός δείχνει με τρόπο άμεσο τις προτιμήσεις του, σταυρώνοντας τους εκλεκτούς του.

Η εκτίληξη των πρόσφατων εκλογών, λοιπόν, ήταν η μεγάλη προτίμηση που έδειξαν οι ψηφοφόροι της Α' και Β' Αθηνών, προς τρεις γυναίκες. Τρεις κυρίες της πολιτικής. Την Μαρία Δαμανάκη, την Φάνη Πάλλη-Πετραλιά, την Άννα Ψαρούδα-Μπενάκη.

Μαρία Δαμανάκη

Μολονότι τα ψηφοδέλτια των κομμάτων ήταν μάλλον αρρενωπά, οι ίδιοι οι ψηφοφόροι έδειξαν πως εμπιστεύονται, και πολύ μάλιστα, το θηλυκό μυαλό και τη γυναικεία αγωνιστικότητα. Έτσι ανέδειξαν στην πρώτη θέση, από άποψη αριθμού ψήφων, μια γυναίκα: τη Μαρία Δαμανάκη, η οποία συγκέντρωσε τους

περισσότερους σταυρούς από όλους τους υποψηφίους όλων των κομμάτων, δηλαδή 98.158! Σχεδόν 100.000 άνθρωποι στη Β' Αθηνών εμπιστεύονται, λοιπόν, την 37χρονη Μαρία —νυν Α' αντιπρόεδρο της Βουλής— η οποία εκλέγεται συνεχώς από το 1977. Η Μαρία Δαμανάκη, γεννημένη στην Κρήτη, μεγάλωσε περιλανώμενη, ακολουθώντας τον πατέρα της, που ήταν στρατιωτός, στις μετακινήσεις του σε διάφορες πόλεις. Η περίοδος του '72-'73 την βρήκε στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, όπου σπούδαζε χημικός μηχανικός. Η συμμετοχή της στις φοιτητικές κινητοποιήσεις κορυφώθηκε τη νύχτα της 17ης Νοέμβρη 1973, όταν η φωνή της, ως εκφωνήτριας του ραδιοφωνικού σταθμού του Πολυτεχνείου, αντηχούσε απ' άκρη σ' άκρη στην Αθήνα.

Το φυσικό επακόλουθο ήταν η σύλληψη και η φυλάκισή της στη Γενική Ασφάλεια και στο ΕΑΤ ΕΣΑ. Ήταν ήδη οργανωμένη στην ΚΝΕ. Τρία χρόνια μετά τη μεταπολίτευση εξελέγη για πρώτη φορά βουλευτής, με το ΚΚΕ και από τότε εκλέγεται συνεχώς ακόμα και μέσα στη Βουλή, έως Ε' αντιπρόεδρος, έως φέτος που εξελέγη Α'.

Τί ήταν, όμως, αυτό που την ανέδειξε πρώτη στις προτιμήσεις των ψηφοφόρων; Πού αποδίδει την προτίμηση στις γυναίκες υποψήφιες και ειδικότερα στην ίδια;

«Δεν νομίζω ότι μπορούμε να μιλήσουμε για προτίμηση των ψηφοφόρων στις γυναίκες υποψήφιες», λέει η ίδια. «Οι 13 γυναίκες που εκλέχθηκαν στη νέα Βουλή, είναι ελάχιστος αριθμός, πολύ πίσω ακόμη και από τις σημερινές δυνατότητες των γυναικών στην πατρίδα μας. Είναι ένας αριθμός που πραγματικά αδικεί την Ελληνίδα. Το φαινόμενο που είχαμε, ίσως ως αντιστάθμισμα

στα προηγούμενα, ήταν συγκέντρωση ενός μεγάλου αριθμού σταυρών από λίγες γυναίκες βουλευτές. Αυτό συνέβη και με τη δική μου υποψηφιότητα. Οποσδήποτε αυτή η προτίμηση των ψηφοφόρων μου δίνει χαρά. Είναι μια αναγνώριση της δουλειάς που κάναμε όλα αυτά τα χρόνια στα πλαίσια της κοινοβουλευτικής ομάδας του ΚΚΕ. Είναι, φυσικά, και μια παραπάνω υποχρέωση: αισθάνεται κανείς δύσκολα όταν πρέπει να ανταποκριθεί σε ένα πλήθος απαιτήσεων και προσδοκιών».

—Έχετε κατά νου κάτι που να αφορά ειδικά τις γυναίκες και που θα επιδιώξετε να επιτευχθεί;

—Όχι, δεν έχω κάτι συγκεκριμένο. Δεν υπάρχουν μαγικές συνταγές για ένα τόσο δύσκολο και σύνθετο πρόβλημα, όπως είναι η θέση της γυναίκας σήμερα. Θα ήταν αυταπάτη για μένα και απάτη για τις γυναίκες ψηφοφόρους να πω ότι κρατώ το κλειδί που θ' ανοίξει την πόρτα για τον παράδεισο. Αυτό που έχω συνεχώς στο μυαλό μου, αλλά συγχρόνως το αισθάνομαι, είναι ότι σήμερα η κοινωνία προσφέρει στη γυναίκα πολύ λιγότερα από όσα της ανήκουν, από όσα μπορεί να πραγματοποιήσει. Αν, λοιπόν, θέλουμε να προωθήσουμε κάπως τη λύση αυτού του προβλήματος, χρειάζεται επίθεση σ' όλα τα μέτωπα: στη δουλειά, όπου υπάρχει καθυστέρηση διακρίσεων, στον χώρο της κοινωνικής προσφοράς —μητρότητα, ασφάλιση— όπου βρισκόμαστε πολύ πιο πίσω από όλες σχεδόν τις ευρωπαϊκές χώρες, στην κουλτούρα, που τροφοδοτείται με ξεπερασμένα πρότυπα, στον χώρο της ιδεολογίας και των προσωπικών, ιδιωτικών σχέσεων, όπου αναπαράγεται η μειονεκτική θέση της γυναίκας. Θα έλεγα, λοιπόν, ότι το πρώτο είναι να μιλήσουμε στις γυναίκες για όλα αυτά και να παλέψουμε για να τα καταλάβουν.

—Υπάρχει κάποια φράση-κλειδί που να αντιπροσωπεύει τις θέσεις σας, γενικότερα;

—Έχω την εντύπωση πως ζούμε σε μια εποχή χωρίς κλειδιά και απόλυτα δεδομένα. Η συνεχής προσπάθεια να είμαστε σε επαφή με ό,τι συμβαίνει γύρω μας, είναι ο καλύτερος τρόπος για να μείνουμε ζωντανοί.

Φάνη Πάλλη - Πετραλιά

Η Φάνη Πάλλη-Πετραλιά, αποτελεί ένα άλλο εντυπωσιακό παράδειγμα προτίμησης των ψηφοφόρων. Στη Β' περιφέρεια Αθηνών συγκέντρωσε 72.886 σταυρούς και εξελέγη πρώτη στην περιφέρειά της από το κόμμα της Νέας Δημοκρατίας. Η προεκλογική της εκστρατεία ήταν, κατά κοινή ομολογία, από τις εντυπωσιακότερες και πιο σωστά οργανωμένες. Η πολιτική της σταδιοδρομία, όμως, ξεκίνησε πριν από πολλά χρόνια, όταν ως απλό μέλος της Τοπικής Οργάνωσης της Νέας Δημοκρατίας στη Γλυφάδα, ήταν επιφορτισμένη με την εξαιρετικής σπουδαιότητας αποστολή να... κολλά φακέλους. Δουλεύοντας και επιμένοντας, όμως, ανέβηκε σταδιακά στην κομματική ιεραρχία. Εξελέγη διαδοχικά στη Διοικούσα Επιτροπή της οργάνωσης των δικηγόρων, στη Διοικούσα Επιτροπή της Ν.Δ. στην Εκτελεστική Επιτροπή, γραμματέας και υπεύθυνη του Τμήματος Γυναικών του κόμματός της.

Υστερα από πολλά χρόνια δουλειάς, εξελέγη το 1985, βουλευτής στη Β' περιφέρεια Αθηνών. Φέτος τον Ιούνιο, ήταν η δεύτερη φορά που οι ψηφοφόροι την τίμησαν. Αυτή τη φορά,

Το μέλλον ανήκει σ' όσους έχουν προετοιμαστεί να το δεχτούν

μάλιστα, την ανέδειξαν σε μια από τις δημοφιλέστερες πολιτικές προσωπικότητες. Η ίδια, άλλωστε, έχει το ταλέντο να γίνεται δημοφιλής, χάρη σ' ένα ιδιαίτερο προσόν της, το χιούμορ. Οι δημοσιογράφοι, μάλιστα, την αποκαλούν θηλυκό Θανάση Κανελλόπουλο, για τα ευφυολογήματά της εντός και εκτός Βουλής. Τί ήταν, όμως, αυτό που έκανε τελικά χιλιάδες ανθρώπους να εστιάσουν τις προτιμήσεις τους στο πρόσωπό της;

«Επειδή τα τελευταία χρόνια δούλεψα εντατικά μαζί με πολλές άλλες φίλες, τόσο στο τμήμα γυναικών της Νέας Δημοκρατίας, όσο και στον γυναικείο χώρο γενικότερα για την ουσιαστική προώθηση της Ελληνίδας στα κέντρα λήψης αποφάσεων, θα μου επιτρέψετε —λέει η ίδια— να θεωρήσω την πρωτιά μου αυτή ως δικαίωση αυτού του αγώνα, ως κατάκτηση όλων των γυναικών και όχι αποκλειστικά δική μου. Τώρα, "τεχνικά", αυτή η πρωτιά πιστεύω πως οφείλεται σε μια ομάδα ερασιτεχνών του στενού μου επιτελείου, που με φαντασία, εφευρετικότητα, ζωντάνια και εργατικότητα πραγματικά τα έδωσε όλα και, βέβαια, στην τεράστια βοήθεια που μου προσέφεραν χιλιάδες φίλες και φίλοι, θαυμάσιοι άνθρωποι, θαυμάσιοι φίλοι. Πιστεύω ακόμα ότι οφείλεται σ' έναν συνεπή, γυναικείο, πολιτικό λόγο, που διατυπώνω τα τελευταία χρόνια. Πραγματικά, πέρα από τις πολλές πρωτοβουλίες για συναινετικές διαδικασίες μεταξύ των γυναικών όλων των παρατάξεων σε πολλά σύγχρονα θέματα —οικογένεια, ναρκωτικά κ.ά.— η προεκλογική μου εκστρατεία είχε ως σημαία την πεποίθηση ότι οι ιδιαιτερότητες της γυναικείας φύσης —η ευαισθησία, η πρακτικότητα στις λύσεις, η φαντασία, η νοικοκυροσύνη— μπορούν όχι μόνο να συνεισφέρουν στην πολιτική, αλλά και να την αλλάζουν προς το καλύτερο. Το ευχάριστο και ελπιδοφόρο είναι ότι ο γυναικείος αυτός πολιτικός λόγος υπερψηφίστηκε και από τους άνδρες!

Ωστόσο, πέρα από τη δική μου πρωτιά, τα αποτελέσματα των εκλογών, όσον αφορά τις γυναίκες στον χώρο της Νέας Δημοκρατίας, υπήρξαν εξαιρετικώς ενθαρρυντικά και δικαιώνουν, πιστεύω, σκληρούς αγώνες ετών: υπερδιπλασιάσαμε τον αριθμό των γυναικών στη νέα Βουλή, εκλέξαμε δύο γυναίκες στην επαρχία, και όλες όσες εκλεγήκαμε, καταλάβαμε πολύ καλές θέσεις στη σειρά προτίμησης.

—Έχετε δείξει μια ευαισθησία για τα θέματα που αφορούν τις γυναίκες. Υπάρχει μήπως κάτι συγκεκριμένο το οποίο θα προσπαθήσετε να προωθήσετε άμεσα;

—Υπάρχει ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα της Νέας Δημοκρατίας για τη γυναίκα και την οικογένεια, που προβλέπει ριζοσπαστικές νομοθετικές και άλλες ρυθμίσεις για την προώθηση των αιτημάτων των γυναικών. Έχω ασφαλώς κι εγώ τις δικές μου προτάσεις και απόψεις, που σε κατάλληλο χρόνο και χώρο, θα τις διατυπώσω και που έχουν στόχο να δικαιώσουν και να ανακουφίσουν την Ελληνίδα, η οποία ως μητέρα, νοικοκυρά, αγρότισσα, φοιτήτρια, εργαζόμενη ή άνεργη, συνεισφέρει πολύ περισσότερα και εισπράττει πολύ λιγότερα, γεγονός που δεν οφείλεται, πιστεύω, μόνο στη νοοτροπία της κοινωνίας μας, αλλά και στη δική μας, τη γυναικεία αδράνεια.

—Πείτε μας μια φράση, που θεωρείτε ότι σας αντιπροσωπεύει ως άτομο και ως πολιτικό.

—Όταν ταξιδεύω στο εξωτερικό, επίσημα ή ιδιωτικά, μου αρέσει και πάντοτε επιδιώκω να επισκέπτομαι πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα, εργαστήρια, χώρους δηλαδή όπου προετοιμάζεται το αύριο, το οποίο πιστεύω ότι θα είναι ασύλληπτα μεγαλειώδες, αλλά και φοβερά ανταγωνιστικό. Η φράση-κλειδί, που με χαρακτηρίζει, λοιπόν είναι: Το μέλλον ανήκει σ' όσους έχουν προετοιμαστεί να το δεχθούν, και οι αγώνες και η αγωνία μου όλη είναι να μπορέσουμε να προετοιμάσουμε τα παιδιά μας, τα ελληνόπουλα, να δεχθούν αυτό τον «γενναίο καινούργιο κόσμο» που έρχεται. Όλα τα ελληνόπουλα, μιας και κανένα δεν γεννιέται μπλε, κόκκινο ή πράσινο, αλλά μόνο γυμνά, και έχουν όλα ανάγκη τροφής και ανατροφής. Γι' αυτό το μέλλον μάχομαι.

Άννα Ψαρούδα – Μπενάκη

Η Άννα Ψαρούδα-Μπενάκη, νυν αναπληρωτής υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, δεν κατέκτησε την πρώτη θέση στην Α' Αθηνών ως υποψήφια της Νέας Δημοκρατίας. Ήρθε δεύτερη, μετά τον Μιλτιάδη Έβερτ, με 47.650 ψήφους. Όμως, στην προκειμένη περίπτωση, όταν έχει υπερσκελίσει

Οι απώτεροι στόχοι δεν επιτυγχάνονται με άλματα, αλλά βήμα προς βήμα, με μεθοδικότητα

πολλά γνωστά ονόματα της πολιτικής, όπως και να το κάνουμε, αυτό είναι πρωτιά, που και αυτή ανήκει σε μια γυναίκα.

Η ακαδημαϊκή καριέρα της Άννας Ψαρούδα-Μπενάκη ξεκινά από τη Νομική του Πανεπιστημίου Αθηνών, συνεχίζεται με τη μετεκπαίδευσή της στη Δ. Γερμανία και το διδακτορικό της και καταλήγει στη θέση της καθηγήτριας Ποινικού Δικαίου της Νομικής Σχολής.

Η πολιτική της καριέρα αρχίζει ουσιαστικά το 1981, όταν εξελέγη βουλευτής Επικρατείας της Νέας Δημοκρατίας. Το 1985 επανεξελέγη. Οι πραγματικές διαθέσεις των ψηφοφόρων προς το πρόσωπό της, όμως, φάνηκαν μόλις τώρα, στις εκλογές του Ιουνίου, όταν χρειάστηκε τον σταυρό των πολιτών για να εκλεγεί.

Αν και σχετικά νέα στην πολιτική, η Άννα Ψαρούδα-Μπενάκη, έχει παίξει ρόλο και πριν από το 1981 σε πολλά νομοσχέδια, καθώς διατέλεσε ειδική σύμβουλος του υπουργείου Παιδείας σε θέματα Ανωτάτης Παιδείας, μέλος νομοπαρασκευαστικών επιτροπών του υπουργείου Δικαιοσύνης, του γνωμοδοτικού συμβουλίου για τον οικογενειακό προγραμματισμό κ.ά.

Στην περίπτωση της Άννας Ψαρούδα-Μπενάκη, οι πρόσφατες εκλογές επεφύλασσαν μια ευχάριστη έκπληξη, καθώς είχε την ευκαιρία να διαπιστώσει άμεσα την εμπιστοσύνη των ψηφοφόρων προς το πρόσωπό της, χωρίς ψηφοδέλτια Επικρατείας και χωρίς λίστες.

«Η εκλογική αναμέτρηση ήταν βαρύτερο φορτίο για τις γυναίκες απ' ό,τι για τους άνδρες», λέει η ίδια. «Υπήρξαν λίγες υποψήφιες, προφανώς επειδή λίγες γυναίκες κρίθηκαν ικανές να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του προεκλογικού αγώνα, και ανάλογα λίγες ήταν και αυτές που εξελέγησαν. Ωστόσο, το αποτέλεσμα δεν μπορούμε να πούμε ότι ήταν ιδιαίτερα απογοητευτικό, αν λάβουμε υπ' όψιν ότι η εκλογή έγινε με σταυρό. Ο σταυρός προϋποθέτει σκληρό αγώνα, αφού η γυναίκα έχει να παλέψει με την παράδοση, που θέλει τον πολιτικό να είναι άνδρας. Γι' αυτό πρέπει να καταβάλει περισσότερη προσπάθεια, για να πείσει ότι τα καταφέρνει εξίσου καλά ή και καλύτερα. Έτσι, πρέπει να θεωρήσουμε ως πολύ ενθαρρυντικό το γεγονός ότι εξελέγησαν γυναίκες με μεγάλο αριθμό ψήφων στην Αθήνα, καθώς επίσης και άλλες με μονοσταυρία στην επαρχία.

—Τα γυναικεία αιτήματα είναι πολλά. Υπάρχει κάποιο για την ικανοποίηση του οποίου θα προσπαθήσετε άμεσα;

—Η σύντομη διάρκεια αυτής της κυβέρνησης και οι περιορισμένοι στόχοι της δεν αφήνουν περιθώρια για την εφαρμογή άλλων προγραμμάτων. Δεν νομίζω, όμως, ότι χρειάζεται κάτι ιδιαίτερο για τις γυναίκες. Απλά πρέπει σε όλους τους τομείς της κυβερνητικής δραστηριότητας να υπάρχει επαγρύπνηση, ώστε να δημιουργούνται ευνοϊκές συνθήκες για την προώθησή τους. Στην παιδεία, στην εργασία, στη δημόσια διοίκηση, στην κοινωνική πρόνοια, πρέπει να εξαλειφθούν οι δυσμενείς παράγοντες, που ανακόπτουν την εξέλιξη των γυναικών και δυσκολεύουν την ισότητα με τους άνδρες άμιλλα.

—Πείτε μας μια φράση, που να σας αντιπροσωπεύει.

—Οι απώτεροι στόχοι δεν επιτυγχάνονται με άλματα, αλλά βήμα προς βήμα, με ηρεμία και μεθοδικότητα.

Η κυρία Λερμίτ-Λαέι
διδάσκει στη
μαθήτριά της την
τέχνη να καθαρίζει
το μήλο, χωρίς να
το σηκώνει από
το πιάτο.

Άννα Ψαρούδα-Μπενάκη

Φάνη Πάλλη-Πετραλιά

